

*Prikaz***George Friedman: *America's Secret War***

Inside the Hidden Worldwide Struggle Between the United States and its Enemies

Little Brown Book, London, 2004., 354 str.

Autor knjige koja se predstavlja osnivač je i predsjednik Stratford kompanije koja se specijalizirala za globalne obavještajne studije i analize. Stratford predstavlja jednu od najrespektabilnijih privatnih kompanija ove vrste koja na zanimljiv način daje vlastite prosudbe i predviđanja aktualne geopolitičke stvarnosti.

U *America's Secret War*, Friedman je vrlo jasno apostrofirao najopasnije neprijatelje Sjedinjenih Država koji se ne nalaze negdje vani već u njima samima, odnosno među stratezima američkih predsjednika unazad dvadeset i pet godina. Tako je i aktualni predsjednik Bush i njegov savjetnički tim prikazan kao nekompetentan i krajnje opasan za samu nacionalnu strategiju odnosno sigurnost zemlje.

Sam naslov knjige upućuje na dosta nejasnih motiva i razloga koji su pratili tijek događaja nakon terorističkog napada od 11. rujna 2001. koji bi se po Friedmanu mogao nazvati četvrtim globalnim ratom ili ratom protiv Jihada odnosno Al Qaeda i Osame bin Ladena. Autor polazi od činjenice da se i gotovo četiri godine nakon napada na New York i Washington, ne zna stvarna pozadina i motivi, a posebno u svijetlu rata protiv Iraka i njihove povezanosti. Rat protiv terorizma time ima konspiracijsku crtu i tajnovitost, a njegovi rezultati su samo vidljivi u gubicima i kaotičnom stanju u kojem se nalazi američko društvo. Potezi koje je vukla američka administracija su, prema Friedmanu, konfuzni i bez nekog smisla te se time otvara područje spekuliranja stvarnim motivima koji stoje iza tog rata. Autor podsjeća na telefonski razgovor Osame bin Ladena s njegovom majkom samo dva dana prije napada u kojem je i najavio ozbiljne akcije, kao i činjenicu da je NSA sigurno slušala taj razgovor i pravilno ga interpretirala. Problem je samo bio u nemogućnosti pravovremenog otkrivanja identiteta atentatora i njihovog plana.

Glavni problem koji autor vidi u cijelom nizu propusta nekoliko zadnjih administracija je svojevremeni gubitak interesa za Afganistan i neslanje američkih vojnika u Saudijsku Arabiju od strane Busha starijeg koji je u to vrijeme (1990) bio više fokusiran na nestanak Sovjetskog Saveza i promjene na jugoistoku Europe. S druge strane, Al Qaeda je nastala nakon pobjede Mudžahedina u ratu protiv Rusa u Afganistanu i uz svesrdnu pomoć CIA-e, ali se previdjelo da među njima nije bilo samo siromašnih islamskih fanatika već i bogatih i obrazovanih mladih ljudi poput bin Ladena s jasnom idejom i ciljevima daljnje borbe.

Autor, analizirajući teroristički napad 11. rujna 2001. na SAD, zauzima stav da to nije bila primarno poruka Amerikancima već prvenstveno islamskom svijetu. Njima je trebalo pokazati svu ranjivost američke moći, ali i put kako se "svetim ratom" i u budućnosti suprotstaviti svemu što nije u skladu s fundamentalističkim shvaćanjima Kurana.

Važno mjesto u knjizi zauzima pitanje američke obavještajne zajednice i njezine spremnosti za odgovor na postojeće prijetnje. Podsjeća se na neke ranije propuste obavještajne zajednice poput nemogućnosti predviđanja invazije Sj. Koreje na Južnu Koreju, kinesku intervenciju u Koreji, ruski plan postavljanja raketa na Kubu, pogrešna strategija u Vijetnamu, nemogućnost svrgavanja Huseina 1990., potpun promašaj oko 11.9. Temeljem vlastitih iskustava, autor daje zanimljivu analizu američkog obavještajnog sustava te ukazuje na njegove najslabije točke. To se ponajprije odnosi na one segmente koji su najosjetljiviji u jednoj obavještajnoj obradi, a to je pravovremena informacija i njen izvor. Kroz primjere rata u Afganistanu i Iraku, nastojalo se primjerima osvijetliti to uvijek skriveno područje. Pa čak kada je dobra informacija i postojala, kao na primjer prije operacije Tora Bora, ona se nije primjereno vodila i s uspjehom završila.

Vrijednost knjige svatko će pronaći u pojedinim dijelovima iz kojih je vidljivo iskustvo autora koji prati jedan logičan slijed razmišljanja. Djelo će biti interesantno čitateljima koje zanima pozadina nekih američkih strateških poteza i ratova do kojih su oni doveli. Svakako je vrijednost knjige i u njenoj aktualnosti s obzirom na pat – poziciju s ratom u Iraku. Dijelu čitateljstva bit će interesantna s obzirom na kritički intoniran odnos prema službenoj američkoj politici i pogreškama koje čini, ali i prema svemu onome što je trebalo biti učinjeno, a nije.

Mladen Nakić